

Editörün Notu...

Büyüme şansını bulan herkes çocukluğu bilir. Ancak çocuğun çocukluğunu bilmesi ile büyüğün dönüp çocukluğuna bakması arasında bir anlam mesafesi olmalı. Ne de olsa “sosyalleşme” dediğimiz hadise, çocuğun dünyayı şaşkıncu bir tarzda görme biçiminden büyükleri varestede kılar. Alışırız. Bazen felsefeciler ile çocuklar arasında kurulan bağ yanlış değildir. Felsefi düşünüş, “şeylerin illiyet bağlarını ve anlam katmanlarını çözmek için” alışılmışın, yani hayatın öğrettiği “yanılsamaları unutma ve onları doğal gerçekliğe çevirme” halinin dışında bir bakışı gerektirir. Tıpkı çocuklar gibi. O yüzden çocuklar hakkında konuşma, herkesin çocukluğunu yaşaması dolayısıyla kolaylıkla hak edilen ve herkesi uzmanına çeviren bir alan değildir. Aksine çok fazla çabayı, aynı zamanda “unutmayı ve hatırlamayı” gerektirir.

Kimi tarihçilere göre çocukluk dediğimiz kategori, üzerine edilen her türlü sözün repertuarıyla birlikte modern zamanlarda icat edilmiştir. Sanayi Devrimi'nin başlarında dahi çocuklar “biyolojik, psikolojik ve sosyal” olarak farklı değil, büyüklerin minyatür örnekleri olarak kabul edilirdiler. İngiltere'deki fabrikalarda çalışma yaşının altına kadar düştüğü zamanlar hatırlandığında bu görüşe hak vermek mümkün değildir. Elbette çocuklarla büyüklerin arasındaki mesafe her kültürde, her çağda bilirdi ancak iddia, modern zamanların bu mesafeyi fazlasıyla ayrıntılandığı, sınıflandırdığı, gitgide özel bir uzmanlık alanına çevirdiği yönündedir. Bunda da şaşılacak bir yan yok. Geniş ailenin baskın olduğu geçmiş zamanlarda “çocuk” geleneksel usuller ve geniş ailenin ilgileri çerçevesinde yetiştirilirken, çekirdek ailenin zamanında bu iş, ebeveynlerin elinden çıkmakta ve özel uzmanların yönlendirmelerine yaslanma eğilimi göstermektedir. Modern çekirdek ailenin neredeyse merkeze aldığı çocuk, üzerine titrenilen, yetiştirmede “yanlıklık yapılması” endişesinin sürekli hale geldiği, uzmanların göreve çağrıldığı bir fanusta yetişmektedir. Bu da kimi hak edilerek, kimi ise “piyasa ilişkilerinin yaratıcı evreninde” kar ve kazanç güdüsünün uzantısında oluşarak bu ayrıntılandırmaya destek verdiği hususunu akla getirmektedir. Yetiştirme usüllerinin mukayeseli bir analizi elbette bu yazının konusu değildir, ancak günümüzdeki çekirdek aile ve çocuk ilişkisindeki bu uzmanlaşma eğilimine avantajları kadar dezavantajları bakımından da kafa yormak yerinde olur.

Günümüzde çocuklar başlığı altında çocukluğa ilişkin her tür anlamı çağırarak analiz edilmesi gereken alanlardan birisi de elbette. Dergimizin bu sayısının konusu olan çocuk ve medya ilişkisidir. Ve bağlacının iki yanındaki kategorilere ilişkin bilgimizin düzeyi, ilişki biçimine dair değerlendirmemizin verimliliğini sağlar. Malum ezberleri, replikleri, klişeleri esas alan, didaktik, teknik suretine bürünmüş açıklama hüvviyetindeki anlatımların bir faydası olmayacağını peşinen belirtmekte yarar var. Herkesi ilgilendiren, herkesin hayatında bir yeri olan konuların deneyime dayanan bir kolaylıkla yine herkesi uzmanına çevirdiği hatırlandığında, medya ve çocuk meselesinin de söylentilere ne kadar uygun olduğu görülebilir. Her televizyon seyreden, gazete okuyan, afişlere bakan kişi elbette medya uzmanı değildir. Kendi duygulanımları, görme ve okuma biçimi ancak bu alan için ham veri olabilir. Onun işlenebilmesi için medyanın iktidar, ideoloji, egemenlik ilişkileri bakımından değerlendirildiği o uzun tarihin bağlamına yerleştirilmesi gerekir. Bu da kişisel deneyimin ötesinde hayli derinlikli bilgileri gerektirir. Akademisyenlerin, uzmanların gitgide çok daha fazla bir ilgiyle medya alanına yönelmesi, onun etkileri, sonuçları üzerine çalışmaları muhakkak buradaki eksikliği gidermede önemlidir. Bu yönelişin kendisi de ayrıca modern zamanların anlaşılmasında medyanın karakteristik bir rol oynamasıyla ilişkilidir. Hemen hemen tüm disiplinlerin başına medya getirilerek bu izdivaçtan ilginç disiplinler oluşması, medyanın öneminin bir başka kanıtıdır. Artık ekonomiden tarihe, sosyolojiden siyasete her alan medya ile bağımlı hale gelmekte, bu optiğin dönüştürücülüğünden her bakımdan pay almaktadır. Tıpkı çocuklarımız gibi. Ortaçağ'da dünyanın öküzü boynuzunda durduğu inancına sık sık atıf yapılır, bu inancın ilham vericiliğinden faydalanarak söyleyecek olursak, modern dünya –elbette bir metafor olarak medyanın üzerinde dönmesini sürdürmektedir.

Dergimizin bu sayısında son derece kıymetli uzmanlar, öğretim üyeleri medya ve çocuk üzerine ufuk açıcı makaleler kaleme aldılar. Kendilerine teşekkür ediyoruz. Medya ve çocuk başlığı altındaki halen iki bilinmeyenli denklem gibi karşımızda duran bu alanın yeni ve cüretkar çalışmalara ne kadar açık olduğu ortada. Biz de sözlerimizi Kant'a atıfla bitirelim: "Bilmeye cüret etmek" için bu mecrada ilerlemeye devam!

Prof. Dr. Naci BOSTANCI